

# **Vegleiðing viðvirkjandi forboðnum móti misnýtslu av ráðandi støðu**

## **Forboð móti misnýtslu av ráðandi støðu**

Við nýggju kappingarlógini, sum kemur í gildi 1. januar 2008, verður bann sett fyri at einstakar fyrirkur, eins og fleiri fyrirkur í felag, til dømis við avtalum, misnýta eina ráðandi støðu á marknaðinum.

Innihaldið í ásetingini um hetta forboð, svarar til dansku kappingarlógina § 11, 1. stk., og forboðið í grein 82, 1. stk. í EF-sáttmálanum.

Hugtakið avtalur fevnir eisini um viðtøkur innan eina samtøku, eins og samskipa atferð millum fyrirkur.

Misnýtsla, ið er íkomin sum beinleiðis ella neyðug avleiðing av eini broyttari almennari áseting, er fevnd av kappingarlógini § 2, 2. stk., og tí ikki av einum forboði í kappingarlógini § 11, 1. stk. Sí serliga vegleiðing um alment ásettar kappingaravmarkingar (§ 2, 2. stk.).

Henda vegleiðing er ætlað at verða ein hjálp hjá fyrirkum, sum fara at geva seg undir reglurnar í kapitul 3 í lógini um misnýtslu av ráðandi støðu. Hetta vegleiðingarskriv verður tí ikki sett í staðin fyri galdandi lóg, men er bert ætla at gera lógina lættari at skilja og umsita.

## **Misnýtsla**

Misnýtsla, sum forboð verður sett móti, kann til dømis verða

1. beinleiðis ella óbeinleiðis tvingsil at áseta keyps- ella söluprísir ella aðrar órímuligar handilstreytir,
2. skerjingar í framleiðslu, sølu ella tekniskari menning, ið setir brúkarán í verri støðu,
3. at handilssambond við somu vørum fáa ymiskar sømdir, sum tískil avlagar kappingina, ella at
4. at avtaluparturin, fyri at fáa avtalu í lag, fær krøv um ískoytisveitingar, sum uttan orsök verða sett, og einki hava við handilsmálið at gera.

Hetta eru dømi. Torført er at gera ein fullfíggaðan lista yvir hvørja misnýtslu talan er um.

## **Marknaðurin**

Fyri at kunna meta um hvørt ein ráðandi støða er á einum marknaði, er neyðugt at avmarkað viðkomandi marknað, bæði tá tað snýr seg um vørumarknaðin sjálfan og landafrøðiliga marknaðin.

Tá viðkomandi marknaður á henda hátt er avmarkaður, sambært kappingarlógini § 5, 1. stk., verður hetta gjørt við støði í kanningum bæði av javnmetisútboði og -eftirspurningi, og somuleiðis teirri potentiellu kappingini. Tann potentiella kappingin skal kannast, tá ið støðan hjá viðkomandi fyrirkomandi i marknaðinum er staðfest og ivi er um, hvørt lógin er brotin ella ikki. Í hesum sambandi kann Kappingararáðið fáa serfrøðingar at taka lut í metingini.

Vøruavmarkingin, eins og hin landafrøðiliga avmarkingin, verða í báðum førum settar útfrá, um tað á marknaðinum eru javnmetisvørur.

#### *Javnmetiseftirspurningur*

Javnmetiseftirspurningur tekur støði í teimum vørum og veitingum, sum ein møgulig misnýtsla er knýtt at. Síðani verða lýstar tær vørur og tær veitingar, sum kunnu javnmetast í prísi, nýtslu og eginleikum. Mett verður um í hvønn mun vørurnar og veitingarnar kunnu javnmetast. Ein slik meting verður gjørd við støði í hvønn mun vørurnar líkjast, um vørunýtslan er hin sama, um prísmunur er, um kostnaður er at skifta frá eini vøru til aðra og um brúkarasertokki ger seg galdandi.

#### *Javnmetisútboð*

Ein kanning av javnmetisútboði lýsir í hvønn mun ein avmarkað, men varandi prishækking á viðkomandi vøru/veiting kann elva til at aðrir møguligir útbjóðarar tillaga teirra framleiðslutól við tí í hyggju at bjóða brúkaranum javnmetismøguleikar.

Tað er avgerandi fyri javnmetismøguleikarnar, at ein tillaging av framleiðsluni kann fremjast innan stutta tíð, og uttan stóran vanda og eyka kostnað fyri útbjóðaran.

Sum liður í slíkari meting er umráðandi at lýsa framleiðarar, undirveitatarar, distribúsjónsfyrirkomandi og ymsu bólkarnar av endabrúkarum.

#### *Potentiel kapping*

Potentiel kapping er javnmetisútboð sum frá líður. Ein meting av javnmetisútboðnum yvir drúgva tíð er bert neyðug tá talan er um brot á forboðið um misnýtslu av ráðandi støðu.

### **Ráðandi støða**

Ein fyrirkomandi hevur eina ráðandi støðu á marknaðinum tá hon megnar at seta sínar prísir og onnur kappingarparametir uttan at hugsa um kappingarneytar.

Men eisini marknaðarparturin verður tikin við í metingina, um fyrirkomandi hevur eina ráðandi støðu á marknaðinum. Sagt verður at ein marknaðarpartur, sum er minni enn 25%, sjálvdan er nóg stórur til eina ráðandi støðu. Marknaðarpartar millum 25 og 40% eru ikki í sjálvum sær nóg stórir til at staðfestast kann ein ráðandi støða. Men havandi onnur viðurskifti i huga, kunnu marknaðarpartar i hesi stødd merkja at ráðandi støða er á marknaðinum. Hinvegin eru marknaðarpartar á 50% og størri i sjálvum sær prógv fyri eini ráðandi støðu. Tað krevst tó at marknaðarparturin hevur havt hesa stødd í so langa tíð, at hetta hevur givið fyrirkomandi ein kappingarfyrirmin og gjørt hana føra fyri at virka uttan atlit til kappingarneytar.

Onnur viðurskifti, sum kunnu takast við í metingina um ráðandi støðu, eru marknaðarbygnaðurin, hvørja marknaðarstøðu kappingarneytarnir hava og hvussu nógvir hesir eru i tali. Eisini eigur at verða hugsað um, hvørjar forðingar eru at koma inn á viðkomandi marknað, bæði av lögfrøðisligum og fyrisitingarligum slagi.

Harafturat hava fíggarligu og teknisku krøvini eisini týdning, eins og fløgutørvurin og i hvønn mun lodrøtt samantvinnan er á marknaðinum. Eisini kann verða neyðugt at taka atlit til i hvønn mun almennar ásetingar eru, sum ávirka kappingarviðurskiftini.

### **Kollektiv ráðandi støða**

Sambært kappingarlógini § 11, stk. 1, er galdandi, at ein ella *fleiri* fyrítøkur kunnu hava eina ráðandi støðu. Tá talan er um fleiri fyrítøkur i felag, verður hetta kallað ein kollektiv ráðandi støða og ger seg galdandi, tá fleiri fyrítøkur i felag, skriftligani, munnligani ella i loyndum, kunnu virka parallelt og leysar av kappingarneytum. Tá metast skal um hvørt ein kollektiv ráðandi støða er á marknaðinum, verða m.a. hesir staklutir havdir i huga: eru vørurnar líkar, hvussu er menningarstøði og gjøgnumskygnið á marknaðinum, hvussu er marknaðarmiðsavnin, hava fyrítøkurnar eins stóran marknaðarpart, er kostnaðarskipanin lík hjá teim ymsu fyrítøkunum, hvørt vøksturin í eftirspurningi er avmarkaður, um talan er um javnan eftirspurning, sum ikki tekur hædd fýn prísbroyingum, um framleiðslutøknin er fullment, um marknaðargáttin er høg og avmarkað keyparavald.

### **Serlig føroysk viðurskifti**

Landafrøðiligu viðurskiftini i Føroyum føra við sær at vit hava fleiri avmarkaðar marknaðir. Hesi viðurskifti kunnu føra við sær fleiri lokalt ráðandi fyrítøkur. I hesum sambandi er vert at minnst, at ráðandi støða í sjálvum sær førir við sær eitt forboð. Tann ráðandi støðan skal hava verið misnýtt. Ti eigur at verða hugt at, hvørt talan er um misnýtslu. Er hetta ikki støðan, so er tað óviðkomandi i sambandi við mál sambært § 11, stk. 1.

### **Boð og bindandi tilsøgn**

Við ti í hyggju at steðga broti á lógina í sambandi við misnýtslu av ráðandi støðu, kann Kappingarráðið sambært Kappingarlógina § 11, stk. 4, geva boð. Tá ein fyrítøka, til tess at steðga misnýtslu ella fyri at steðga ivanum um misnýtslu, gevur Kappingarráðnum tilsøgn um broytingar, kann Kappingarráðið gera hesa tilsøgn bindandi fyri fyrítøkuna.

### *Váttan um einki inntriv*

Tá spurt verður, skal Kappingarráðið vátta, hvørt ein ella fleiri fyrítøkur i felag hava eina ráðandi støðu. Um so er, at kappingarráðið fráboðar at ein fyrítøka ikki hevur eina ráðandi støðu, er fráboðanin bindandi, til hon av Kappingarráðnum verður afturkalla ( 11, stk. 2 - váttan).

Fyrítøkur, sum eru í iva, hvørt talan er um misnýtslu, sum er bannað, kunnu eftir fráboðan, biðja Kappingarráðið um at taka støðu til spurningin og við støði í tí kunnleika, sum ráðið hevur, vátta um viðurskiftini er fevnd av forboðnum § 11, stk. 1, og geva tilsøgn um grundarlag er at geva boð um einki inntriv at gera (ikki-inntrivsváttan sambært § 11, stk. 5).

Fyrítøkur, sum biðja um eina ikki-inntrivsváttan skulu nýta fráboðanarskjalið Kl um kappingaravmarkandi avtalur v.m. Frítøka verður givin i ávíst tíðarskeið og undir ásettum treytum.

Kappingarráðið kann broyta ella afturkalla eina avgerð (vátan) um, at ein ella fleiri fyrirkur hava eina ráðandi stöðu, sambært teimum viðurskiftum sum Kappingarráðið hevur kunnleika til. Broyting, ella afturkallan av eini avgerð, kann verða framd um:

1. Tey veruligu viðurskiftini eru broytt munandi í staklutum, sum hava havt avgerðandi týðning fyri avgerðina,
2. Partar í avtaluni v.m. ikki lúka settu treytirnar ella
3. Avgerðin er tikin, grundað á skeivar, ósannar ella villleiðandi upplýsingar frá ørtunum í avtaluni v.m.

### **Nýtsla av fráboðanarskjali**

Allar fyrirkur, sum einsamallar, ella saman við øðrum fyrirkum, kunnu hugsast at hava eina ráðandi marknaðarstöðu, og ein og hvør fyrirka, sum einsamøll ella saman við øðrum kann hugsast at misnýta eina ráðandi stöðu, kunnu søkja um:

1. eina vátan um eina ikki-ráðandi stöðu sambært Kappingarlógini § 11, stk. 2, 1. pkt., og
2. eina vátan um ikki-inntriv sambært Kappingarlógina § 11, stk. 5

Fráboðan til Kappingareftirlitið verður skrivað á serligt oyðiblað, kallað “K1“, sum er ískoyti til Reglugerð nr. 1 frá 10. januar 2008 um fráboðan av avtalum v.m., ráðandi stöða og misnýtsla. Oyiblaðið fæst talgilt á heimasíðuni hjá Kappingareftirlitinum, har sum reglugerðirnar eisini eru [www.kapping.fo](http://www.kapping.fo)

Fráboðanarskjalið er í tveimum ørtum, A og B. Fyrirkurnar skulu útfylla part A og svara spurningunum í parti B. Hetta er galdandi í øllum fráboðanum.

Kappingareftirlitið kann tó í serligum ørum heilt ella lutvíst frítaka fyrirkur frá upplýsingarskylduni í parti B, um mett verður, at upplýsingarnir ikki eru neyðugir ella viðkomandi fyri málsviðgerina.

Kappingarmyndugleikin skal innan 8 dagar vátta móttøku av fráboðanini. Ásannar myndugleikin at upplýsingar í eini fráboðan, fyrispurningi ella hjáløgðum skjølum ikki eru fullfíggaðir, skal fyrirka hava skrivlig boð, ella teldupost, um hetta. Ásett verður ein freist, nær manglandi upplýsingar skulu verða komnir. Ikki fyrr enn fullfígga fráboðan er tøk, kann viðgerðin byrja.

### **Tá boð og bindandi tilsøgn verða givin**

Við tí endamáli at steðga broti á forboðið móti kappingaravmarkandi avtalum, kann Kappingarráðið kunngera boð. Harafturat kann ráðið gera tær tilsagnir bindandi, sum avtalupartarnir upprunaliga hava givið seg undir, sambært § 23.

### **Kærumøguleikar**

Avgerðir framdar sambært § 11, stk. 1, 2 og 5, kunnu sambært kappingarlógini § 27, stk.1 kærast til ein kærumyndugleika í seinasta lagi 4 vikur eftir at ein avgerð er kunngjørd. Kærumyndugleikin kann, tá serligar umstøður eru, víkja frá kærufreistini. Kappingarráðið ella kappingarmyndugleikin kunnu geva eini kærun uppsetandi virknað. Kærumyndugleikin skal taka avgerð í málinum í seinasta lagi 6 vikur frá tí at

málið er lagt fram. Avgerðir hjá kærumyndugleikanum kunnu leggjast fyri Føroya rætt í seinasta lagi 8 vikur frá tí at avgerðin hjá kærumyndugleikanum er kunngjørd. Eftir hetta er avgerðin endalig.

**Nærri upplýsingar, ráð og vegleiðing?**

Vitjið heimasíðuna hjá Kappingarráðnum ella setið tygum í samband við okkum. Í mongum førum er gott at tosa saman og fáa møguligar ógreiður av vegnum í óformligum práti.

Vendið tygum til:

Kappingarráðið  
Skálatrøð 20  
P. O. Box 73  
FO 110 Tórshavn  
Telefon: +298 35 60 40  
Telefax: +298 35 60 55  
E-post: [kapping@kapping.fo](mailto:kapping@kapping.fo)

## Eitt mál um misnýtslu av ráðandi støðu Stig fyrri stig

Eitt mál kann byrja við kæru, melding ella tá myndugleikin sjálvur tekur stig til málið. Staðfest verður, hvørt talan er um kappingarrætsliga **misnýtslu**. Eftir umbøn kann vátan verða givin um at inntriv ikki verður framt.

**Viðkomandi vørumarknaður** verður staðfestur og á hvørjum **viðkomandi landafrøðiligum marknaði** misnýtslan er farin fram.

Greiða verður fingin á um tann ella tær misnýtandi fyrirkurnar **einsæris ella í felag hava eina ráðandi støðu á viðkomandi marknaði**. Fyrirkurnar, sum eru við, kunnu søkja um vátan um ikki-inntriv.

Verður misnýtsla og ráðandi støða staðfest, er avtalan v.m. **bannað** og Kappingarráðið kann krevja at virkseimið v.m. steðgar, geva boð ella krevja bindandi tilsøgn.